HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

סוכה

סוכה. ורבי יהודה מכשיר. בגמרא[ט] מפרש פלוגתייהו: **ושאינה גבוהה עשרה.** בגמרא[ט] מפרש טעמא: **שלש דפנות.** נמי בגמרא[י] יליף להו: **ושחמתה מרובה מצלתה.** המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל סמ הסכך קרויה סוכה: **גמ' מבוי שהוא גבוה.** מבוי שהוא סתום משלש לדלתין ורלאשו פתוח לרשות הרבים ומחלירות פתוחות לו ויוצלות ובאות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שיתוף להשתתף כל החצירות בפת או ביין ולהניח השיתוף באחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר בראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: **ימעט.** ישפיל: **אינו צריך.** והתם מפרש טעמא: **סוכה מדאורייתא.** דעשרים אמה דילה יליפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: **תני פסולה.** שייך למיתני בה לשון פסול כלומר לא נעשית כתורה והכלכה: **מבוי.** דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחיצות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: **תני תקנתא.** אלא שייך למתני בה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומנותו: **ואינבעית אימא דאורייתא נמי.** שייך למימר תקנתא: **סוכה דנפישי מילתא.** ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה יתעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרובה יוסיף סכך הלכך פסיק ותני פסולה דמצי למיכלליהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג.): **מבוי לא נפיש מיליה.** בלאותה משנה: **למען ידעו.** עשה סוכה שישבתה ניכרת לך לכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי לותי לישב. הכי דרשי ליה ולא"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף עניני כבוד מיהו דרשין ליה לדרשה: **דלא שלטא בה עינא.** שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: **וסוכה שהיה נגל.** משמע אין סכך אלא העשוי לגל: **אלא בגל דפנות.** שהגלגלין מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סכך. ולקמן[ב] מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין בה אלא ארבע על ארבע דקיס להו לרבנן דבהאי שיעורא ליכא לא סכך אלא גל של דפנות: **עשתרות קרנים.** שני הריס גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההריס אין חמה זורחת שם בשפלה: **דל דפנות ליכא לא סוכה.** שחמה בלה מתחתי' ממלא שמה בטל: **שבעת ימים.** סוכה של שבעה ותו לא דהיינו ערבי ודייה במחיצות קלות: **למעלה מעשרים.** צריך לעשות יסודותיה[ג] ומחיצותיה קבועין שלא תפול: **עד עשרים אמה דאדם עושה כו'.** שפיר דמי דולאי יש בכלל קבע ערבי והרי עשה כתורה ועל כרחך לא הקפידה תורה על הערבי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יתידות ערבי: כולהו

סוכה. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גבי הדס דתני פסולה ותקנתא דתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף לב:) אם שהיו ענביו מרובין מעליו פסול ואם מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי שדינם שוה לענין גובה ושינה לשון משנתו ועוד דגבי הדס אלטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון דגדולו בפסול תו לית ליה תקנתא: **דאורייתא תני פסולה.** דאי הוה תני ימעט חיישינן דילמא טעי איש לומר ימעט לכתחילה ודיעבד כשרה ודקדק בלשונו דלמא אתי לידי איסורא דאורייתא ותני פסולה אע"ג דלא הוי לישנא מעליא כמו ימעט אבל במבוי דרבנן לא חיישינן ותנא ימעט שהוא לישנא מעליא כדאשכחן ברישא פסחים (דף ג.) שעקב הכתוב כמה אותיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו ובקונטרס לא פירש כן אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע חומרא דרבנן בעלמא ופסולה משמע דאורייתא ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) דאמרינן גר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי אגב דתנן כסוכה נקט נמי גבי גר חנוכה פסולה א"ג אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת ישפילנה וזה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מצוה ואפי' למ"ד הנחה עושה מצוה חיישינן דהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה כדאמרינן גבי הדליקה בפנים והניחה בחוץ: **אמר רבה אמר קרא למען ידעו כו'.** קשה לנישנא קמא דברים עירובין (דף ג.) גבי מקלת סוכה בתוך עשרים דאמר רבה הסוכה פסולה הא שלטה בה עינא כיון דאין חללה עשרים ורבה גרס התם כי הכא דהא רבא פליג התם ואמר זה וזה כשר חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דביחיד קא הוי' לא קא מדכר וזיתנין דמיסתקיל מלתתא עובי הסכך הנכנס לתוך עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורביעא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו בה רבנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: **כי** עביד ליה דירת קבע שפיר דמי. דאע"ג דיש לפרש קרא בדירה שאינה ראויה אלא לשבעה למעוטי קבע משמע ליה קרא דאתא לשיעורא לאורויי לך מדת גובהה כלו' בסוכה שאפשר לעשות ערבי וא"ת וכיון דלא חיישינן אלא שתהא ראויה לעשותה ערבי ואע"פ שעושה אותה קבע א"כ אמאי אמר (תענית דף ב.) גשמים סימן קללה בחג והלא יכול לקבוע הנקבים במסמרים אלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימצי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין בנסרין דאי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך בזה מה לי ליסב תחת תקרת ביתי וביתו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן בדפנות אי עביד להו קבע מ"מ בסכך שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה ערבי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדרים מדכתי' וסוכה תהיה לצל הא כתי' נמי מזרח וממטר וגיבעי נמי שלא ירדו גשמים בסוכה אלא ודאי משום דבעינן סכך ערבי וא"כ הוה ליה קבע: כרבי

ט) א שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאינה ב גבוהה עשרה טפחים ג ושאין לה ד) (שלשה) דפנות ה ושחמתה ו) מרובה מצלתה פסולה: **גמ'** תנן התם ז) ח) מבוי שהוא גבוה ט) מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה י) (דנפישי מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מיליה תני תקנתא מנה"מ י) אמר רבה דאמר קרא [1] למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא רבי זירא אמר מהכא [2] וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ורבא אמר מהכא [3] בסוכות תשבו שבעת ימים יאמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק

כולהו

א מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ח סמג עשין מג טוש"ע ח"א סי' תרלג סעיף ח:

ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

ג מיי' שם הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"א סימן תרל סעיף ב:

ד מיי' שם פ"ה הלכה יט וסמג שם טוש"ע ח"א סי' תרלח סעיף ח:

ה מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה יד סמג עשין דרכון ח טוש"ע ח"א סי' שסג סעיף טו:

ו מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג טוש"ע ח"א סימן תרלט סעיף ח:

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר. ותנן בעירובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט, מאי שנא מבוי דקתני תקנתא, כלומר ימעט זה הגובה, יוריד הקורה למטה מעשרים אמה ויתקן המבוי והוכשר. ולגבי סוכה תני פסולה, לתני נמי גבי סוכה ימעט. ושנינן סוכה שפסילותה בגובה מדאורייתא, ונפישי מילתא, תני פסולה. מבוי שהוא מדרבנן כו'. **ובאו לבאר** מנין כי הגובה פוסל בסוכה. רבה אמר מהא, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, כל סוכה שאינה יודעה דהאי סוכה נמי מצוה היא, אינה סוכה. ולמעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה דלא שלטא ביה עינא, לפיכך פסולה. ור' זירא [אמר ו) מדכתיב] וסוכה תהיה לצל יומם מחורב וגו', וכת' [כי בסוכו]ת הושבתי את בני ישראל, ולמעלה מעשרי[ם אמה] אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות. ודחי אביי אלא מעתה מקום שאין החמה זורחת כגון עשתרות קרנים, אם יעשה באותו מקום סוכה אינה סוכה משום שאין שם צל מפני חמה. ושני התם דל עשתרות קרנים המונעים החמה ונמצא צל סוכה, הכא אם תסיר הדפנות תמצא ג) כל צל הסכך במקום אחר רחוק מזה המקום שהוא תחת הסכך כי הוא מיצל. **רבא** אמר מדכתיב בסכת תשבו שבעת ימים, ז' ימים בלבד, שמע מינה דירת עראי בעינן, ולמעלה מעשרים אמה ודאי דירת קבע היא ואינה דירת עראי, לפיכך פסולה. אבל למטה מכ' אמה דמשכחת לה דעביד איניש דירת עראי אע"ג דעביד לה מעין דירת קבע כשרה.

ו) כ"ז נוסף עפ"י כת"י והמוקף כסוגריים הוא ע"פ הש"ס.

ז) נראה למילה זו מיותרת.

סוכה. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גבי הדס דתני פסולה ותקנתא דתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף לב:) אם שהיו ענביו מרובין מעליו פסול ואם מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי שדינם שוה לענין גובה ושינה לשון משנתו ועוד דגבי הדס אלטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון דגדולו בפסול תו לית ליה תקנתא: **דאורייתא תני פסולה.** דאי הוה תני ימעט חיישינן דילמא טעי איש לומר ימעט לכתחילה ודיעבד כשרה ודקדק בלשונו דלמא אתי לידי איסורא דאורייתא ותני פסולה אע"ג דלא הוי לישנא מעליא כמו ימעט אבל במבוי דרבנן לא חיישינן ותנא ימעט שהוא לישנא מעליא כדאשכחן ברישא פסחים (דף ג.) שעקב הכתוב כמה אותיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו ובקונטרס לא פירש כן אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע חומרא דרבנן בעלמא ופסולה משמע דאורייתא ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) דאמרינן גר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי אגב דתנן כסוכה נקט נמי גבי גר חנוכה פסולה א"ג אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת ישפילנה וזה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מצוה ואפי' למ"ד הנחה עושה מצוה חיישינן דהרואה אומר לצורכו הוא מדליקה כדאמרינן גבי הדליקה בפנים והניחה בחוץ: **אמר רבה אמר קרא למען ידעו כו'.** קשה לנישנא קמא דברים עירובין (דף ג.) גבי מקלת סוכה בתוך עשרים דאמר רבה הסוכה פסולה הא שלטה בה עינא כיון דאין חללה עשרים ורבה גרס התם כי הכא דהא רבא פליג התם ואמר זה וזה כשר חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דביחיד קא הוי' לא קא מדכר וזיתנין דמיסתקיל מלתתא עובי הסכך הנכנס לתוך עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורביעא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו בה רבנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: **כי** עביד ליה דירת קבע שפיר דמי. דאע"ג דיש לפרש קרא בדירה שאינה ראויה אלא לשבעה למעוטי קבע משמע ליה קרא דאתא לשיעורא לאורויי לך מדת גובהה כלו' בסוכה שאפשר לעשות ערבי וא"ת וכיון דלא חיישינן אלא שתהא ראויה לעשותה ערבי ואע"פ שעושה אותה קבע א"כ אמאי אמר (תענית דף ב.) גשמים סימן קללה בחג והלא יכול לקבוע הנקבים במסמרים אלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימצי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין בנסרין דאי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך בזה מה לי ליסב תחת תקרת ביתי וביתו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישינן בדפנות אי עביד להו קבע מ"מ בסכך שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה ערבי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדרים מדכתי' וסוכה תהיה לצל הא כתי' נמי מזרח וממטר וגיבעי נמי ש